

180

U S T A W A

z dnia 19 kwietnia 1950 r.

o umowach planowych w gospodarce socjalistycznej.

R o z d z i a ł 1.

Obowiązek zawierania umów planowych.

Art. 1. W celu przestrzegania przez jednostki gospodarki socjalistycznej zasad praworządności Polski Ludowej, zapewnienia dyscypliny wykonania planów

gospodarczych, usprawnienia współpracy przy realizacji tych planów oraz ugruntowania zasad rozrachunku gospodarczego — wprowadza się obowiązek zawierania umów planowych.

Art. 2. 1. Do zawierania umów planowych obowiązane są następujące jednostki gospodarcze:

- 1) państwowe przedsiębiorstwa, zakłady i instytucje oraz przedsiębiorstwa pod zarządem państwowym,
- 2) przedsiębiorstwa państwowo-spółdzielcze, centrale spółdzielczo-państwowe i centrale spółdzielni,
- 3) spółki prawa cywilnego i handlowego, w których Skarb Państwa, przedsiębiorstwa państwowe albo osoby prawa publicznego posiadają udział, wynoszący ponad 50% kapitału zakładowego.

2. Obowiązek zawierania umów planowych nie dotyczy przedsiębiorstw budowlanych, montażowych i instalacyjnych w zakresie świadczonych przez nie usług.

Art. 3. 1. Jednostki gospodarcze, wymienione w art. 2 ust. 1, obowiązane są w wykonaniu ich zadań, wynikających z rocznych planów gospodarczych, zawierać umowy planowe, określające ich wzajemne prawa i obowiązki w zakresie zaopatrzenia i zbytu oraz przewozu towarów.

2. Umowy planowe jednostki gospodarczej obejmują cały jej plan zaopatrzenia i zbytu oraz przewozu towarów, chyba że ze względu na ich rodzaj albo z innych przyczyn nie jest to możliwe.

Art. 4. Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w porozumieniu z właściwym ministrem może:

- 1) w drodze rozporządzenia rozciągnąć obowiązek zawierania umów planowych również na jednostki gospodarcze, nie wymienione w art. 2 ust. 1, a jeżeli chodzi o sprawy zaopatrzenia — również na władze i urzędy państwowe,
- 2) zwolnić w całości lub w części od obowiązku zawierania umów planowych jednostki gospodarcze w określonych działach gospodarki narodowej lub rodzajach produkcji bądź też poszczególne jednostki gospodarcze,
- 3) wprowadzić obowiązek i ustalić tryb rejestracji umów planowych, zawieranych w określonych działach gospodarki narodowej, albo umów, których przedmiotem jest obowiązek dostawy poszczególnych rodzajów towarów, lub umów, zawartych przez określone jednostki gospodarcze.

R o z d z i a ł 2.

Redzaje umów planowych.

Art. 5. W wykonaniu obowiązku, przewidzianego w art. 3 ust. 1, jednostki gospodarcze zawierają:

- 1) umowy generalne,
- 2) umowy szczegółowe,
- 3) umowy bezpośrednie.

Art. 6. 1. Umowy generalne zawierają jednostki gospodarcze, których listę ustali Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w porozumieniu z właściwymi ministrami.

2. Jednostki, objęte listą, przewidzianą w ust. 1, zwane są w dalszym ciągu jednostkami zwierzchnimi, jednostki zaś im podległe lub przez nie nadzorowane — jednostkami podporządkowanymi.

Art. 7. Przez umowę generalną jednostki zwierzchnie ustalają swoje prawa i obowiązki w zakresie organizowania zawarcia umów szczegółowych o dostawę lub przewóz towarów przez jednostki im podporządko-

wane jak również w zakresie zapewnienia warunków do wykonania tych umów, a nadto określają przedmiot dostawy lub przewozu towarów i sposób jego rozdziału między jednostki podporządkowane.

Art. 8. Umowa generalna powinna w szczególności określać:

- 1) strony zawierające umowę oraz czas i miejsce jej zawarcia,
- 2) przedmiot dostawy lub przewozu z oznaczeniem ilości i jakości towarów poszczególnych rodzajów,
- 3) terminy dostaw lub przewozu oraz sposób oznaczania cen,
- 4) podporządkowane jednostki gospodarcze, zobowiązane w wykonaniu umowy generalnej do zawarcia umów szczegółowych ze wskazaniem, pomiędzy którymi z tych jednostek i w jakim zakresie zawarte będą umowy szczegółowe,
- 5) obowiązki stron w zakresie organizowania zawarcia oraz zapewnienia warunków wykonania umów szczegółowych,
- 6) kary umowne za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązań umownych.

Art. 9. W wykonaniu umowy generalnej jednostki gospodarcze podporządkowane zawierają między sobą umowy szczegółowe o dostawę lub przewóz towarów.

Art. 10. 1. Umowy bezpośrednie zawierają:

- 1) jednostki gospodarcze, jeżeli chociażby jedna z nich nie jest jednostką zwierzchnią (art. 6 ust. 2),
- 2) jednostki podporządkowane, jeżeli umowy generalne zawarte przez ich jednostki zwierzchnie nie obejmują całego ich planu zaopatrzenia i zbytu lub przewozu towarów; w przypadku tym umowy bezpośrednie zawiera się w zakresie, nie objętym umowami generalnymi.

2. W celu wykonania obowiązku, przewidzianego w ust. 1 pkt 2, jednostki podporządkowane powinny zwrócić się niezwłocznie po powzięciu przez Radę Ministrów uchwały w sprawie narodowego planu gospodarczego na dany rok do swoich jednostek zwierzchnich o podanie, w jakim zakresie ich plan zaopatrzenia, zbytu i przewozu towarów objęty będzie umowami generalnymi.

Art. 11. 1. Umowa szczegółowa i umowa bezpośrednia powinny w szczególności dokładnie określać:

- 1) strony zawierające umowę oraz czas i miejsce jej zawarcia,
- 2) przedmiot świadczeń obu stron oraz czas, miejsce i sposób wykonania umowy,
- 3) kary umowne.

2. Przy określeniu przedmiotu świadczenia należy powołać oznaczenie obowiązujących norm, standardów lub wzorów, a w ich braku dołączyć próbki, opisy techniczne itp.

3. Jeżeli przy oznaczaniu przedmiotu świadczenia powołano się na druki reklamowe, katalogi, cenniki itp., pisma te powinny być dołączone do umowy.

4. Strony mogą — za zgodą władz właściwych do ustalania cen — podać w umowie sprzedaży orientacyjną cenę, gdy sprzedawany towar w chwili zawarcia umowy nie ma ceny ustalonej. Umowa powinna określić tryb i termin ustalenia ostatecznej ceny umownej.

R o z d z i a ł 3.

Terminy, forma i sposób zawierania umów planowych.

Art. 12. Umowy generalne powinny być zawarte w ciągu 30 dni od powzięcia przez Radę Ministrów uchwały w sprawie narodowego planu gospodarczego na dany rok, a umowy szczegółowe i bezpośrednie — w ciągu następnych 60 dni.

Art. 13. Umowy planowe powinny być zawarte na piśmie.

Art. 14. Pełnomocnikami do zawierania umów planowych mogą być pracownicy strony lub jednostki zwierzchniej albo władzy, której strona bezpośrednio podlega lub przez którą jest nadzorowana.

Art. 15. Dostawca — a co do umów generalnych jego jednostka zwierzchnia — wystąpi wobec drugiej strony o zawarcie umowy. Niezależnie od tego strona druga wystąpi o zawarcie umowy, jeżeli dostawca lub jego jednostka zwierzchnia nie uczyni tego w przepisany terminie (art. 16).

Art. 16. 1. Strona, obowiązana do wystąpienia o zawarcie umowy, powinna wyjaśnić wszystkie okoliczności, niezbędne dla ustalenia jej treści i najpóźniej na 21 dni przed upływem terminu zawarcia umowy (art. 12) przesłać stronie drugiej podpisany projekt umowy w dwóch egzemplarzach.

2. Jeżeli jednostka gospodarcza, której przesłano projekt umowy, nie ma obowiązku jej zawarcia, powinna go niezwłocznie zwrócić nadsyłającemu z odpowiednim wyjaśnieniem pod rygorem odpowiedzialności za szkodę, wywołaną zaniedbaniem wykonania tego obowiązku.

Art. 17. 1. Strona, która otrzymała projekt umowy i ma obowiązek jej zawarcia, zobowiązana jest umowę podpisać i zwrócić ją nadsyłającemu w ciągu dni 7.

2. Jeżeli strona nie zgadza się na niektóre postanowienia projektu umowy, zobowiązana jest umowę podpisać i zaznaczyć, że zgłasza zastrzeżenia; treść zastrzeżeń powinna być ujęta w formę protokołu rozbieżności, który należy przesłać drugiej stronie wraz z umową w terminie dni 7. Umowa wiąże strony w takim zakresie, w jakim uzyskano porozumienie.

3. Strona, która otrzymała protokół rozbieżności — w razie wyrażenia zgody na zgłoszone zastrzeżenie — powinna zawiadomić o tym drugą stronę w ciągu dni 7. Jeżeli zaś nie wyraża zgody, powinna podjąć próby uzgodnienia za pośrednictwem jednostki zwierzchniej bądź władzy, której bezpośrednio podlega lub przez którą jest nadzorowana; w przypadku nieosiągnięcia porozumienia strona ta obowiązana jest przed upływem terminów, określonych w art. 12, zgłosić do właściwej państwowej komisji arbitrażowej wniosek o rozstrzygnięcie sporu (spór przedumowny).

R o z d z i a ł 4.

Treść i moc obowiązująca umów planowych.

1. P r z e p i s y o g ó ł n e.

Art. 18. Strony, zawierające umowę planową, obowiązane są ustalić jej treść w oparciu o plan gospodarczy, określając wzajemne obowiązki z uwzględnieniem

ogólnych interesów gospodarki narodowej i zasad rozrachunku gospodarczego.

Art. 19. Komisja arbitrażowa może zmienić wynikający z umowy planowej zakres wzajemnych obowiązków stron i określić sposób wykonania umowy tak, aby w umowie zostały uwzględnione ogólne interesy gospodarki narodowej i zasady rozrachunku gospodarczego.

Art. 20. 1. Komisja arbitrażowa może uznać umowę za sprzeczną z narodowym planem gospodarczym i orzec jej nieważność w całości lub w części.

2. Jeżeli kierownictwo choćby jednej ze stron działało w zamiarze naruszenia lub obejścia postanowień narodowego planu gospodarczego, komisja arbitrażowa, orzekając nieważność umowy, może orzec zarazem przepadek na rzecz Skarbu Państwa świadczeń, dokonanych w wykonaniu nieważnej umowy, jak również ustalić wysokość wynagrodzenia za szkodę, którą poniosła druga strona na skutek unieważnienia umowy.

Art. 21. Postanowienia umów planowych, sprzeczne z przepisami niniejszej ustawy, zabezpieczającymi trwałość i wykonanie umów, pozbawione są skutków prawnych.

2. P r z e p i s y z a b e z p i e c z a j ą c e trwałość zawartych umów planowych.

Art. 22. Uzupełnienie, zmiana lub rozwiązanie umowy albo odstąpienie od umowy nastąpić może tylko za zgodą jednostek zwierzchnich bądź władz, którym strony bezpośrednio podlegają lub przez które są nadzorowane. W przypadku nieuzyskania tej zgody w terminie 14 dni — strona może złożyć w komisji arbitrażowej wniosek o uzupełnienie, zmianę lub rozwiązanie umowy albo o przyznanie jej prawa do odstąpienia od niej.

Art. 23. 1. Stronie nie służy prawo wstrzymania się ze swym świadczeniem, mimo że druga strona nie spełnia świadczenia wzajemnego.

2. Komisja arbitrażowa przyznać może stronie to prawo, jeżeli strona druga oczywiście narusza nakazy planu gospodarczego, niespełnienie zaś świadczenia na jej rzecz nie spowoduje szkody dla gospodarki narodowej.

Art. 24. Stronie nie służy prawo odmowy przyjęcia świadczenia częściowego, chyba że świadczenie takie ze względu na cel umowy nie jest dla strony przydatne.

Art. 25. Strony nie mogą uzależniać skuteczności zawartej umowy lub ustania jej skutków od zdarzenia przyszłego i niepewnego (warunku zawieszającego lub rozwiązującego).

Art. 26. 1. Do uchylecia się od skutków prawnych umowy, zawartej pod wpływem błędu, wymagane jest wyrażenie zgody przez jednostki zwierzchnie bądź władze, którym strony bezpośrednio podlegają lub przez które są nadzorowane. Prawo to wygasa, jeżeli uchylający się nie zawiadomił o tym na piśmie strony przeciwnej niezwłocznie po wykryciu błędu.

2. W przypadku nieuzyskania zgody na uchylenie się od skutków prawnych umowy w ciągu dni 14, strona może wystąpić do komisji arbitrażowej z wnioskiem o uznanie umowy za pozbawioną skutków prawnych. Strona traci prawo złożenia wniosku z upływem 3 miesięcy od dnia wykonania umowy.

Art. 27. 1. Odbiorca może odstąpić od umowy z powodu istotnych wad fizycznych towaru. Za wady istotne uważa się wady, wykluczające możliwość celowego użycia towaru przez odbiorcę ze względu na jego zadania planowe, przedmiot przedsiębiorstwa lub charakter jego działalności. Jeżeli wady nie są istotne, odbiorca może żądać obniżenia ceny.

2. Odbiorca traci powyższe prawa, jeżeli nie dokonał zbadania towaru niezwłocznie, a najwyżej w ciągu 4 dni od daty otrzymania towaru i w tymże terminie nie zawiadomił dostawcy na piśmie o dostrzeżonych wadach. Jeżeli wada była tego rodzaju, że nie mogła być dostrzeżona przy badaniu towaru (wady ukryte), termin powyższy liczy się od chwili ujawnienia wady.

3. Przy wykonywaniu uprawnień, przewidzianych w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepis art. 22. Prawo złożenia wniosku do komisji arbitrażowej wygasa z upływem 3 miesięcy od dnia wykonania umowy, z wyjątkiem przypadku dostrzeżenia wad ukrytych (ust. 2).

Art. 28. Odbiorca, który zamierza odstąpić od umowy z powodu istotnych wad fizycznych towaru, powinien ze starannością należną dobru społecznemu bądź zabezpieczyć towar i w miarę możliwości wskazać dostawcy najkorzystniejszy sposób użytkowania towaru w miejscu przechowania, bądź sprzedać towar narażony na zepsucie.

Art. 29. Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego określi w drodze rozporządzeń, wydanych w porozumieniu z właściwymi ministrami, sposób ustalania wad i braków towarów w zależności od ich rodzaju oraz sposób zabezpieczenia towarów w przypadku stwierdzenia wad istotnych.

3. P r z e p i s y o z a b e z p i e c z e n i u w y k o n a n i a u m ó w .

Art. 30. Umową ustali obowiązek zapłaty określonej sumy pieniężnej tytułem kary umownej z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, a w szczególności z powodu samego opóźnienia jak i nienależytej ilości lub jakości dostarczonych towarów.

Art. 31. Zastrzeżenie, że stronom lub jednej z nich służy prawo zwolnienia się od zobowiązania przez zapłatę umówionej kary, jest nieważne.

Art. 32. Strona może dochodzić zapłaty kary umownej, nie żądając wykonania zobowiązania tylko wtedy, gdy uzyskała prawo odstąpienia od umowy w sposób określony w art. 22.

Art. 33. Jeżeli szkoda przewyższa karę umowną, strona może oprócz zapłaty tej kary dochodzić nadwyżki na zasadach ogólnych.

Art. 34. Komisja arbitrażowa może:

- 1) karę umowną podwyższyć, jeżeli jest ona zbyt niska w stosunku do niedobalstwa, wykazanego przez stronę przy wykonaniu umowy,
- 2) karę umowną obniżyć, jeżeli jest rażąco wygórowana, zwłaszcza, gdy druga strona wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania umowy nie poniosła szkody lub poniosła szkodę nieznaną,
- 3) zwolnić stronę od zapłaty kary umownej, jeżeli niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania spowodowane zostało przez okoliczności, za które strona nie odpowiada, oraz jeżeli zawiadomiła o nich niezwłocznie na piśmie stronę przeciwną.

Art. 35. Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego może w drodze rozporządzenia określić szczegółowo obowiązek wprowadzenia do umów postanowień o karach umownych, rodzaje tych kar oraz najniższą lub najwyższą ich granicę.

R o z d z i a ł 5.

1. Ogólne warunki dostaw i umowy typowe.

Art. 36. Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w porozumieniu z właściwymi ministrami może określić:

- 1) ogólne warunki dostaw, odbioru lub przewozu poszczególnych towarów przez jednostki gospodarcze, podlegające obowiązkowi zawierania umów planowych,
- 2) wzory umów planowych (umowy typowe).

Art. 37. Jednostki zwierzchnie bądź władze, którym strony bezpośrednio podlegają lub przez które są nadzorowane, mogą zezwolić stronom na sformułowanie umowy odmiennie, aniżeli przewidziano w ogólnych warunkach dostaw, odbioru lub przewozu towaru lub we wzorze umowy planowej.

Art. 38. Przy zawieraniu umów na podstawie ogólnych warunków dostaw strona, zobowiązana do wykonania dostawy towaru, powinna dołączyć do projektu umowy doręczonego stronie drugiej (art. 16) tekst ogólnych warunków dostawy. Istnieje domniemanie, że warunki te były znane odbiorcy, jeżeli strony pozostają ze sobą w stałych stosunkach umownych.

Art. 39. Powołanie się przez strony zawierające umowę na zatwierdzony wzór bez szczegółowego sformułowania postanowień umowy nie wystarcza do jej zawarcia.

R o z d z i a ł 6.

Kary porządkowe.

Art. 40. 1. Członek kierownictwa jednostki gospodarczej, który nie dopełnia ciążącego na nim obowiązku w zakresie zawierania umowy planowej, a w szczególności:

- 1) nie wykonuje czynności dla zawarcia umowy planowej w przepisany sposób lub terminie (art. 12, 15—17),
- 2) przy zawarciu umowy planowej nie przestrzega przepisów o jej formie lub treści (art. 13, 18) bądź

też przepisów o ogólnych warunkach dostaw, odbioru albo przewozu towarów lub o umowach typowych (art. 36) —

podlega karze porządkowej od 5.000 do 50.000 zł.

2. Do orzekania powołane są państwowe komisje arbitrażowe.

Art. 41. 1. Państwowa komisja arbitrażowa wszczyna postępowanie bądź z urzędu, bądź na wniosek Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego lub właściwego ministra.

2. Kwoty, uzyskane z kar porządkowych, wpływają do Skarbu Państwa.

3. Osobie, której wymierzono karę porządkową, służy odwołanie.

4. Szczegółowy tryb postępowania przy wymiarze kar porządkowych i wykonaniu orzeczeń określi Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

R o z d z i a ł 7.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 42. Dla wykonania Narodowego Planu Gospodarczego na rok 1950 umowy planowe zawierane będą w terminach, ustalonych w drodze uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów.

Art. 43. Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego może na okres wykonywania 6-letniego Planu Rozwoju Gospodarczego i Budowy Podstaw Socjalizmu:

- 1) ustalić, że umowy generalne, zawierane przez określone jednostki lub w określonych działach gospodarki narodowej, powinny zawierać dodatkowo postanowienia umowne albo też, że mogą nie zawierać niektórych postanowień, przewidzianych w art. 8,
- 2) przedłużać lub skracać terminy badania towaru i zawiadamiania o wadach towaru, przewidziane w art. 27 ust. 2, co do określonych rodzajów towaru,
- 3) określać w zarządzeniach o ogólnych warunkach dostaw, odbioru lub przewozu towarów i o umowach typowych (art. 36) formę i treść, tryb, terminy i sposób zawierania umów planowych w sposób odmienny od sposobu, przewidzianego w niniejszej ustawie.

Art. 44. Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w porozumieniu z właściwym ministrem może wprowadzić obowiązek przestrzegania przez jednostki gospodarcze, obowiązane do zawierania umów planowych, przepisów niniejszej ustawy przy zawieraniu jednorazowych, specjalnych lub sezonowych umów o dostawie lub przewóz towarów.

Art. 45. Przepisów ustawy z dnia 18 listopada 1948 r. o dostawach, robotach i usługach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz niektórych kategorii osób prawnych (Dz. U. R. P. Nr 63, poz. 494) nie stosuje się do umów planowych (art. 5), natomiast stosuje się je do umów jednorazowych, sezonowych i specjalnych, chyba że wydane zostanie zarządzenie, przewidziane w art. 44.

Art. 46. Wykonanie ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów, Przewodniczącemu Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i wszystkim ministrom.

Art. 47. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Wiceprezes Rady Ministrów i Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego: *H. Minc*

Wiceprezes Rady Ministrów: *A. Korzycki*

Minister: *W. Rzymowski*

Minister: *W. Baranowski*

Minister Obrony Narodowej: *K. Rokossowski*
Marszałek Polski

Minister Spraw Zagranicznych: w z. *S. Wierbłowski*

Minister Administracji Publicznej: *Wł. Wołski*

Minister Bezpieczeństwa Publicznego: *St. Radkiewicz*

Minister Finansów: w z. *W. Jastrzębski*

Minister Sprawiedliwości: w z. *T. Rek*

Minister Oświaty: *St. Skrzyszewski*

Minister Górnictwa: *R. Nieszporek*

Kierownik Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego:

K. Zemaitis

Minister Przemysłu Lekkiego: *E. Stawiński*

Minister Przemysłu Rolnego i Spożywczego:

B. Rumiński

Minister Handlu Wewnętrznego: *T. Dietrich*

Minister Handlu Zagranicznego: *T. Gede*

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *J. Dąb-Kociol*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *K. Rusinek*

Minister Kultury i Sztuki: *S. Dybowski*

Minister Żeglugi: *A. Rapacki*

Minister Leśnictwa: *B. Podędworny*

Minister Komunikacji: *J. Rabanowski*

Minister Poczty i Telegrafów: *W. Szymanowski*

Minister Zdrowia: *T. Michejda*

Kierownik Ministerstwa Budownictwa: *R. Piotrowski*